

M
Kivikautinen asuinpaikka

Virtalan torpan

maalla

Pihtiputaan Kirkonkylässä.
(H. M. L. 4147).

Tutkint

syksyllä 1902

Julius Ailio.

L. Heenan
partanahelma.

Kaivaus

Virtalan kivikautisella asuinpaikalla
Ohtolan maalla
Pihtiputaan kirkonkylässä.

Pääsy. Pihtiputaan kirkosta on pari km. maantienmatkaa Reisijär-
velle päin Saanijoen varrella olevalle
"reunkille" (nyk. ^{nyk.} Myllylle), mistä on jalka-
polkua n. 1/2 km. alas päin Saani-
joea suuntaan.

Paikan maantieteellinen asema.
Virtalan torppa sijaitsee Saani-
järvestä tulevan Saanijoen ja
Alvejärvestä tulevan Heinäjoen
lekkemässä niemessä (ks. asema-
karttaa), Saanijoen oikealla rannalla,
n. 1/2 km. mainittujen jokien yh-
tymäpaikasta ylöspäin. Paikka on
noin 10 m korkeinen, hyvin louhui-
nen moreenimäki, jolla vain pai-
koin on tasaisia kottia. Nuo
suuret joet ovat tietekin ennen
olleet kalaisia, ja metsät, jotka
nyt ovat hävitetyt, lintuisia,
jokien tästä niemuodoin on ai-
koinaan ollut sekä jokikalas-
tukselle että metsästykselle
mitä verrattomin asemapaikka.

Paikan muinaistieteelliset merkit.
Torppaan johtavaa polkua myöten
kulkijassa nähtäisiin silmiin Torp.

paan tullessa polun länsipuolella sijaitseva louhikkoon tehty iso kuoppa. Tämä on ennen ollut hyvin maaton, mutta torpan eläjä Matti Savolainen kertoi siitä tyhjentyneensä mullan peitelolle, jolloin kuopan laidoissa oli esille tullut kiveystä. Tällaisia kuoppia on samana kertojen mukaan useita lähinnä torpan kaakkoispuolella olevia peitetötkkyyksiä raivattaessa, mutta muutamia on vieläkin jäljellä aivan torpan vierellä kuin myös niemekkeen kaakkoispäässä ja joitakuita hyvin kauniita, runsaasti metriä laajuisia, maatonista ^{Kuoppia myös} kyllä jyrkkärinteisellä niemukalla joka on torpan huoneista W.S.W. suuntaan (ks. asemakartta). Että nämät kuopat ovat vainan alkutuksen jälkiä, on varma, mutta niiden ikää on vaikea määrätä. Ne voivat kyllä ainakin osaksi olla kivikautisia, koska paikalla on jo kivikaudella ollut asuttu, kuten todistavat torpan eläjäin ja myöskin tri Th. Schwindtin v. 1900 tekemät kiviase- ja saviastiatyöt, etupäässä torpan itä- ja kaakkoispuolelta.

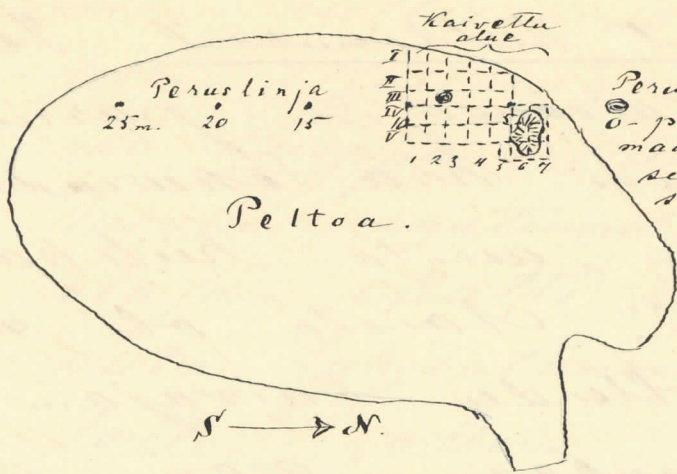
Entiset tutkimukset. Tokemalla

Kapeita kaivauksia pariin koh-
taan tapasi Hra Schwandt tutki-
muksissaan „useita hiilihautain
jäämoksia“. Näistä oli muuan
työssä olleiden kaivajain kerto-
muksen mukaan noin pygnaalin
laajuinen, kivillä reunustettu ja
sen pohjalla oli ollut „tervaksia“.
Lisäksi tutki Hra S. eräitä „puita
ja hiiltä sisältäneitä „kummat-
keita“ ja näiden viereisiä maa-
tuneita kuoppia. Väikeätä on
paikalla käyneenkin käsittää Hra
S:n kertomusta, mutta tuntuu, että
viimemainituilla kuoppilla tarkoi-
tettaisiin samoja, joista edellisellä
sivulla tässä on ollut puhe,
ja että kaikki muu olisi myöhäistä.

Kirjoittajan tutkimukset 1 p:nä
lokak. 1902. Näiden suorittamiseen
ei ollut aikaa täyttä kahta reo-
kavaliä, jonka vuoksi katsottiin
parhaaksi rajoittaa kaivaus yhdelle
pienelle alalle torpasta huoneista
kaakkoiseen olevalla peltotilalla,
josta m.m. ennemmin on esinelöytö-
jä tullut. Kaivausala osoittaa
seuraavalla sivulla oleva piir-
ros, kuin myös paikan asemakartta.

Maanlaatu kaivetulla koh-
dalla oli seuraava: ylinnä o-

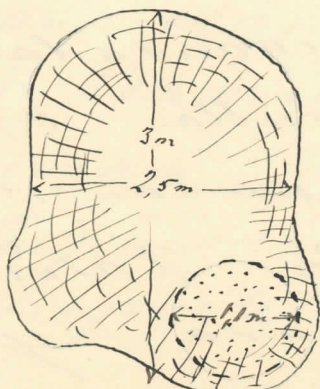

Peruslinjan
 O-piste (= iso
 maakivi, sijait.
 seuran torpan
 kaakkoisessa
 reunalla)

li laihkautais.
 ta peltomul.
 taa lähes
 2 dm:n vah.
 vuodelta
 ja sen ala.
 puolella

moreenisoraa, jonka yläosa, n.
 11 dm., oli hieman punertavaa,
 likaista ja tallatun näköistä,
 mutta joka siitä alaspäin oli
 tavallisen näköistä, nim. keltais-
 sen ruskeata ja aivan koste-
 matonta.

Kaivauksessa esiintyi vuodella
 IV:2, maakiven juurella, kuopanne,
 jossa kulttuurikerros oli 32 dm:n
 vahvuinen. Siitä löytyi muuta-
 mia saviastiainpalasia, ja niitä
 teki joitakuita myös muualtakin
 kulttuurikerroksesta. Kaivausalueen
 kulmassa ilmantui n. 3 m. pi-
 tuinen ja 2,5 m. levyinen suo-
 panne, jossa tuota samaa li-
 kaisenruskeata maata, hiilijuo-
 villa sekoitettuna ja pikkukivinä
 sisähtävänä, ulottui

Oletettava
 asuinkuoppa.

0,65 m:n syvyyteen
 (reunoilla vahvumän)
 Perusmaata vastaan
 oli kuopan sisusta
 helposti erotetta-
 vissa, ollen peh-

^{m/}Hoata, liikaista ja vähemmän
kivistä kuin se. Kuopanteen
yhdellä kulmalla oli punesta
vaa maata runsaasti metrin
laajuudelta, ollen tietenkin
lieden poroa, ja osottaen kuo-
panteen muodon arvatta-
vasti muodostaa ^{neen} ~~asunon~~ asunon
pohjan. Kiireen tähden jäi
kuopan reunamain tarkempi
tutkiminen silleen.

Virtalan asuinpaikka
ansaitsee luonnollisesti perin-
pohjaista, laajempaa tutkimista,
kun mihin kirjoittajalla oli
tilaisuutta. Tähänastisista löy-
doistään näkee kuitenkin
jo sen sukulaisuuden useiden
muiden kivikautisten löytö-
paikkain, esim. Päisalan Tepe-
rinakon ja Kiuruveden Kyntö-
läispellon y. m. kanssa.

Hki, 30/XI/02

Julius Ailio.